

УДК 338.24

АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ І ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Жуков Святослав Августович, доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (ДВНЗ «УжНУ»), к. е. н., с. н. с., доцент, zhukgiga@gmail.com

Sviatoslav Zhukov, Ph.D., senior research fellow, docent, associate professor of business administration, marketing and management state university "Uzhhorod national university", Uzhgorod

S. Zhukov. Academic entrepreneurship as a factor of improving the efficiency of enterprises and forming the innovative potential of the economy of Ukraine.

In the article approaches to the definition of the essence of academic entrepreneurship are considered, the main components of the modern innovation infrastructure are given. The role of technology parks and business incubators as priority components of academic entrepreneurship in shaping the innovative economy of Ukraine has been revealed. It has been studied that academic entrepreneurship promotes the development of enterprises, increases the country's innovation and the formation of its competitive advantages. A significant role in the national development of academic entrepreneurship is played by the state, which forms the legislative base, regulates the process of formation of high technologies and their commercialization. To increase the efficiency of commercialization of research results in Ukraine, it is necessary to provide state legislative support for patent-licensing activities and the transfer of technologies of domestic VNZ and research institutes (institutions), the creation of specialized all-Ukrainian and branch organizations from technology transfer, strengthening the motivation of scientific and pedagogical staff To the development of innovative technologies, the implementation of inventions, patenting and licensed Not important for the national economy of the results of scientific research work. The mechanism of formation of academic entrepreneurship in the process of increasing the efficiency of enterprises and innovation economy development is offered. The main sources of financing innovative projects in the current economic conditions are determined. The problems and prospects for the development of academic entrepreneurship in Ukraine are analyzed taking into account the peculiarities of the national economy.

Жуков С. А. Академічне підприємництво як фактор підвищення ефективності підприємств і формування інноваційного потенціалу економіки України.

У статті розглянуті підходи до визначення сутності академічного підприємництва, наведені основні складові сучасної інноваційної інфраструктури. Виявлено роль технопарків і бізнес-інкубаторів як пріоритетних складових академічного підприємництва у формуванні інноваційної економіки України. Досліджено, що академічне підприємництво сприяє розвитку підприємств, підвищенню інноваційності країни та формуванню її конкурентних переваг. Значну роль у національному розвитку академічного підприємництва відіграє держава, яка формує законодавчу базу, регламентує процес формування наукомістких технологій та їхню комерціалізацію. Для підвищення ефективності комерціалізації результатів науково-дослідної роботи в Україні необхідною є державна законодавча підтримка патентно-ліцензійної діяльності та трансферу технологій вітчизняних ВНЗ і науково-дослідницьких інститутів (установ), створення спеціалізованих загальноукраїнських і галузевих організацій із трансферу технологій, посилення мотивації науково-педагогічного персоналу до розробки інноваційних технологій, здійснення винаходів, патентування і ліцензування важливих для народного господарства результатів науково-дослідної роботи. Запропоновано механізм формування академічного підприємництва в процесі підвищення ефективності підприємств і розвитку національної інноваційної економіки. Визначено основні джерела фінансування інноваційних проектів в сучасних умовах господарювання. Проаналізовано проблеми та перспективи розвитку академічного підприємництва в Україні з урахуванням особливостей національної економіки.

Жуков С. А. Академическое предпринимательство как фактор повышения эффективности предприятий и формирование инновационного потенциала экономики Украины.

В статье рассмотрены подходы к определению сущности академического предпринимательства, приведены основные составляющие современной инновационной инфраструктуры. Выявлена роль технопарков и бизнес-инкубаторов как приоритетных составляющих

академического предпринимательства в процессе повышения эффективности предприятий и формирования инновационной экономики Украины. Исследовано, что академическое предпринимательство оказывает содействие развитию предприятий, повышению инновационности страны и формированию ее конкурентных преимуществ. Значительную роль в национальном развитии академического предпринимательства играет государство, которое формирует законодательную базу, регламентирует процесс формирования наукоемких технологий и их коммерциализацию. Для повышения эффективности коммерциализации результатов научно-исследовательской работы в Украине необходимой является государственная законодательная поддержка патентно-лицензионной деятельности и трансфера технологий отечественных ВНЗ и научно-исследовательских институтов (учреждений), создание специализированных общеукраинских и отраслевых организаций из трансфера технологий, усиление мотивации научно-педагогического персонала к разработке инновационных технологий, осуществление изобретений, патентование и лицензирование важных для народного хозяйства результатов научно-исследовательской работы. Предложен механизм формирования академического предпринимательства в процессе развития национальной инновационной экономики. Определены основные источники финансирования инновационных проектов в современных условиях хозяйствования. Проанализированы проблемы и перспективы развития академического предпринимательства в Украине с учетом особенностей национальной экономики.

Постановка проблеми. В умовах світової глобалізації найважливішим джерелом розвитку країн і регіонів стають інновації. Ключова роль у формуванні інноваційної економіки безумовно належить галузі науки та освіти. Розвиток університетської науки є базовою умовою досягнення стратегічних цілей інноваційних перетворень національної економіки. Основу інновацій на новому етапі становлять наукові розробки, процес комерціалізації яких у науці прийнято називати академічним підприємництвом. У якості двох основних функцій ВНЗ в інноваційних процесах виділяють функцію підготовки фахівців і функцію дослідження та розробок, що відбиває лінійну модель інноваційного розвитку ВНЗ. Актуальність проблем впровадження інновацій у вітчизняну економіку в умовах її трансформаційних перетворень характеризує мала частка інноваційних активних промислових підприємств на рівні 10,7% від загальної кількості та низький рівень у межах 0,95% наукоємності ВВП за рахунок неефективного використання усіх джерел фінансування [1]. У таких умовах потенційним джерелом створення та впровадження інновацій виступає академічне підприємництво, як можливий потужний генератор і накопичувач перспективних ідей і думок, а також як фактор формування інноваційного потенціалу і підприємств, і окремого регіону, і національної економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Значна частина наукових публікацій, у яких досліджено різні аспекти академічного підприємництва, присвячена опису сутності даної форми підприємництва та визначенню його основних функцій. У цих роботах термін «академічне підприємництво», як правило, використовується для того, щоб проілюструвати участь вчених у комерціалізації їхніх розробок. Однак цей же термін використовується і для визначення більш широкого спектру діяльності з передачі знань. Так, деякі дослідники визначають академічне підприємництво як діяльність вченого, що не входить у його повсякденні обов'язки в університеті. Серед таких видів діяльності можна відзначити репетиторство на стороні, консультування, проведення тренінгів і семінарів на промислових підприємствах, спільні проекти представників ВНЗ і промисловості, патентна діяльність та інше.

Більш широко даний термін представлений у роботах S. Nabi и J. Zhang, які розглядають академічне підприємництво як основний спосіб економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності країни і регіону [2, 3]. У той же час дослідники A. Sikula и M. Wood звужують потенціал академічного підприємництва до можливості задоволення потреб ВНЗ або окремого академічного підприємця [4,5]. В Україні дослідження цих питань активно підтримують І. Кульчицький, Н. Мінакова, Н. Чухрай, І. Гагауз та інші. Проте проблема інтеграції науки, освіти та бізнесу залишається

сучасною, багатогранною, актуальною та потребує подальших досліджень, науково обґрунтованих підходів до їх вирішення та активного впровадження у практику.

Мета статті полягає у визначенні ролі академічного підприємництва та обґрунтуванні доцільності його використання як головного фактора формування інноваційної економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із основних пріоритетних напрямків політики України в сфері освіти є формування інноваційної інфраструктури системи вищої освіти, яка передбачає створення інноваційних ресурсних центрів регіонального значення, відкриття при ВНЗ малих підприємств, бізнес-інкубаторів та інших інноваційних структурних підрозділів. У ВНЗ активно ведеться робота із впровадження в освітню діяльність інновацій та інноваційних технологій: створюється інфраструктура інноваційної діяльності (центри, відділи та інститути інноваційних технологій, технопарки та інше); розробляється науково-методичне та нормативне забезпечення інноваційної діяльності, інноваційні освітні програми; у навчальному процесі використовуються елементи дистанційного навчання; розробляються мультимедійні навчальні курси та електронні підручники; ефективно застосовуються нові можливості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Академічне підприємництво – одна з найбільш актуальних тематик останнього часу в галузі розвитку інноваційно-орієнтованої економіки і додаткових інструментів системи вищої освіти. Воно дає змогу подолати академічний розрив між вищою школою і практикою впровадження інновацій, виділити найбільш активних представників і дати їм плацдарм для здійснення найсміливіших ідей. Досвід розвинених зарубіжних країн свідчить, що академічне підприємництво в перспективі обіцяє стати особливою сферою інтеграції науки та економіки для розвитку вітчизняного підприємництва, одним із ключових методів реалізації інноваційної моделі розвитку економіки України. Академічне підприємництво є способом передачі знань і технологій від наукової та освітньої сфер до приватного бізнесу, що, у свою чергу, сприяє підвищенню інноваційності та конкурентоспроможності економіки, особливо в секторі малих і середніх підприємств. Й. Шумпетер дав визначення інноваційному підприємству, підкресливши його відмінності від традиційного ведення бізнесу. Якщо традиційний бізнес ґрунтується на підтримці стабільності та рівноваги в усіх його функціональних сферах, то підприємницька діяльність будується на новаторстві, опорі на власні сили, перевазі ризику, цінності власної незалежності, орієнтації на власну думку, потреби в досягненні успіху й, як ключова властивість, на прагненні до нововведень [6].

Лідером з розвитку академічного підприємництва у світі є США, де національні університети, такі як Стенфорд і МІТ (Массачусетський технологічний інститут), щорічно генерують понад 135 млн. дол. валового прибутку за рахунок одержання роялті від продажу частки у власних стартап-компаніях [7]. Безумовно доведеним фактом є вплив академічного підприємництва на ефективність підприємницьких структур, національне економічне зростання регіонів і країни в цілому. В цьому аспекті підприємницькі університети виконують важливу місію з підготовки підприємців і створення підприємницького менталітету в сучасному суспільстві.

Головними завданнями інноваційного академічного підприємництва є:

- продукування і капіталізація нових знань;
- широке розповсюдження (трансфер) нових знань і прогресивних технологій;
- розвиток інноваційної діяльності ВНЗ;
- розробка, реалізація концепцій і впровадження методів, технологій і прийомів інноваційного економічного та соціального розвитку місцевих громад, регіонів, країни;
- внесок у національне економічне зростання, національний ВВП і конкурентоспроможність економік країн;

- розвинення і розповсюдження нового типу підприємницької діяльності в інтелектуальній галузі – академічного підприємництва у ВНЗ;
- сприяння ефективному навчанню підприємців і розвитку підприємницької освіти;
- сприяння фінансовій самодостатності і незалежності ВНЗ, підвищенню рівня матеріального забезпечення професорсько-викладацького складу та інших співробітників ВНЗ.

Досвід трансферу наукових розробок та інновацій з академічного середовища у підприємницький сектор вкрай важливий для України, де сотні нових технологій так і не знайшли свого практичного застосування. Про низький рівень розвитку вітчизняного інноваційного середовища свідчать низькі позиції України у міжнародних рейтингах, які оцінюють технологічну та інноваційну конкурентоспроможність країн, серед яких: глобальний індекс конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму; індекс економіки знань Інституту Світового банку; глобальний індекс інновацій Корнуельського університету, бізнес-школи INSEAD та Всесвітньої організації інтелектуальної власності WIPO. За оцінками експертів, які здійснювали розглянуті дослідження, інноваційна діяльність в Україні потребує міжгалузевого технологічного обміну, зміцнення зв'язків компаній з університетами та науково-дослідними інститутами, розвитку міжнародної науково-технічної кооперації, венчурного інвестування в нові прогресивні розробки, створення інноваційної інфраструктури, широкого застосування інформаційних технологій тощо.

Досвід країн ЄС свідчить, що пріоритети розвитку регіонів мають ґрунтуватися на інноваційній моделі розвитку, яка означає формування та розвиток тих галузей, що можуть забезпечити довгострокове економічне зростання на місцевому рівні, вирішують нагальні питання регіонального розвитку. Інноваційна спрямованість регіонального розвитку означатиме застосування суб'єктами господарювання інноваційних основ діяльності, розвиток інноваційних виробництв. Інноваційність має бути закладена і в пріоритети регіонального розвитку в Україні (зокрема, йдеться про оновлену Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року) [8].

Існують наступні форми академічного підприємництва: бізнес-інкубатори, технопарки та технополіси, договірна науково-дослідна робота, освітні послуги, інжинірингові та венчурні підприємства. Привабливою та ефективною формою академічного підприємництва є створення технопарків і технополісів. Позитивний досвід мають закордонні навчальні заклади, наприклад, 23 з 25 найбільших університетів США є технопарками. Дана форма академічного підприємництва передбачає перетворення дослідницьких груп ВНЗ на малі науково-технологічні фірми та створення навчальними закладами разом із підприємствами технологічних і науково-технологічних парків. Так, при виконанні науково-технічних досліджень і пропозицій інновацій бізнесу, вчені повинні мониторити та орієнтуватися на потребі ринку, адаптуючи під них свої науково-дослідні розробки.

Розглядаючи технопарки з точки зору організаційної структури, можна сказати, що технопарки – це досить гнучкі науково-виробничі організаційні структури, на базі яких відбувається створення і подальше просування у виробництво інноваційної продукції. Зазвичай технопарки створюються навколо науково-дослідних інститутів або на базі великих промислових підприємств, які зацікавлені у розробці і впровадженні новітніх технологій. Найчастіше в структуру технопарків входять і різні ризикові фірми. До ризикових фірм найчастіше відносять венчурні, інжинірингові фірми і бізнес інкубатори.

Структура технопарків складається з організацій та установ, що забезпечують повний інноваційний цикл, до яких відносять: наукові центри, що організують і координують інноваційні процеси; інжинірингові фірми які займаються питаннями,

щодо розробки базових технологій; науково-дослідні заводи з випуску малими партіями наукомісткої продукції; торгові фірми що забезпечують просування продукції від виробника до споживача; навчальні центри з підвищення кваліфікації спеціалістів, які здійснюють інноваційну діяльність. Роль технопарків, як більш досконалої форми полягає у сприянні з передачі нових наукових розробок у виробничу сферу та подальшої підтримки малих інноваційних структур на стадії становлення, допомоги у створенні додаткових робочих місць.

В основу створення технопарків покладено такі принципи [9]:

- координація діяльності та співробітництво чотирьох основних ланок: науки, вищої школи, державного сектору виробництва, приватних компаній і регіональних міських органів управління;

- прискорення процесів передавання науково-технічних знань, отриманих під час фундаментальних і прикладних наукових досліджень, до виробництва;

- розвиток інноваційного підприємництва;

- залучення промислових та банківських фінансових ресурсів в інноваційну сферу;

- концентрація та використання ризикового капіталу.

В Україні сьогодні зареєстровано 16 технопарків ((«Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка» (м. Київ), «Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона» (м. Київ), «Інститут монокристалів» (м. Харків), «Вуглемаш» (м. Донецьк), «Інститут технічної теплофізики» (м. Київ), «Київська політехніка» (м. Київ), «Інтелектуальні інформаційні технології» (м. Київ), «Укрінфотех» (м. Київ), «Агротехнопарк» (м. Київ), «Еко-Україна» (м. Донецьк), «Наукові і навчальні прилади» (м. Суми), «Текстиль» (м. Херсон), «Ресурси Донбасу» (м. Донецьк), «Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій» (м. Одеса), «Яворів» (Львівська область), «Машинобудівні технології» (м. Дніпропетровськ), із яких реально працює лише 8 [10]. Діяльність українських технопарків спрямовано на впровадження досягнень у галузі паливно-енергетичного комплексу, металургії, нетрадиційної та теплоенергетики, промислової екології, інформаційних та телекомунікаційних технологій, програмного забезпечення.

Окрім технопарків у світовій інноваційній інфраструктурі значне місце посідають і такі організаційні структури, як технополіси. Вони є більш досконалою формою об'єднання науки і виробництва, що включає в себе створення невеликих міст – наукових містечок, розвиток яких обумовлено діяльністю науково-виробничих комплексів. У промислово розвинених країнах налічується близько 300 технополісів. Ядром технополісу є університет, навколо якого групуються промислові підприємства, виробнича і соціальна інфраструктура. Основною різницею між технополісом та технопарком є те що технополіс створюється, тобто будується, спеціально і включає обов'язково весь комплекс робіт інноваційного процесу. Вважається, що одним з найбільших технополісів у світі є Силіконова долина, яку розташовано на західному узбережжі США в Каліфорнії. Процес створення технополісів не обійшов і країни Західної Європи: Кембридж в Англії, Силікон Глен в Шотландії, Софія – Антиполіс і Мей – лан – Гренобль у Франції та ін. [11]. Таке зростання кількості технополісів було пов'язано з рядом причин, до яких можна віднести наступні:

- по-перше, було вичерпано традиційні ресурси розвитку промисловості, стала очевидною необхідність модернізації її базових галузей з метою забезпечення їх конкурентоспроможності, що можна було зробити на основі широкого впровадження принципово нових виробничих засобів: гнучких автоматизованих технологічних ліній, промислових роботів, комп'ютерної та телекомунікаційної техніки;

- по-друге, виникла потреба у розвитку пріоритетних технологій і, відповідно, нових промислових галузей на базі цих технологій, які визначатимуть економічне обличчя індустріально розвинених країн у найближчі десятиліття.

Академічне бізнес-інкубаторство – одна з найбільш актуальних тематик останнього часу в галузі розвитку інноваційно-орієнтованої економіки і додаткових інструментів системи вищої освіти. Воно дає змогу подолати академічний розрив між вищою школою і практикою впровадження інновацій, виділити найбільш активних представників і дати їм плацдарм для здійснення найсміливіших ідей. Академічні інкубатори підприємництва – це структури, створені на громадських засадах у науково-освітніх закладах за сприяння місцевої влади та іноземних організацій з метою підтримки розвитку малого підприємництва в регіоні. Їх діяльність забезпечується на паритетній і регулярній основі, базується на принципах соціального партнерства, співпраці працівників органів місцевого самоврядування, об'єднань підприємців, громадських і профспілкових організацій працівників недержавного сектору економіки. Бізнес-інкубатори надають студентам та їхнім університетським керівникам офісні приміщення з усім необхідним для наукових розробок устаткуванням. Представники бізнес-інкубаторів проводять юридичні, бухгалтерські, маркетингові та інші консультації, займаються фінансуванням венчурних наукомістких проектів. Крім того, на базі науково-дослідних університетів для студентів і співробітників регулярно проводяться тренінги, які допомагають одержати інформацію про можливі проблеми розвитку венчурного бізнесу і про шляхи їхнього подолання. Створення успішних академічних інкубаторів підприємництва при провідних університетах країни має стати поштовхом для розвитку академічного підприємництва в Україні. Велике значення в цьому процесі належить ініціативі вищих навчальних закладів, управлінському менеджменту керівників у цій сфері, позиціонування університетів як прикладів підприємств, які діють у ринкових умовах. У регіонах за допомогою бізнес-інкубаторів можна вирішувати завдання з розміщення муніципального замовлення та проведення тендерів, а також цілеспрямованого розвитку малого бізнесу за пріоритетними для держави напрямками.

Одним із головних завдань для реалізації інноваційних проектів є грамотно підібрана форма залучення інвестицій. Інвестиційна діяльність в академічному підприємстві полягає в наданні допомоги в пошуку інвесторів та отриманні інвестицій. Інвестиційні компанії – це кредитні та інвестиційні організації будь-якої форми: венчурні фонди, банки, фонди прямих інвестицій тощо, які інвестують фінансові чи інші кошти в діяльність інноваційних компаній. Умови інвестицій визначаються учасниками угоди. В інноваційному процесі беруть участь такі види інвесторів:

1) індивідуальні (приватні) інвестори (вкладають власний капітал в інноваційні проекти);

2) індивідуальні (корпоративні) інвестори (юридичні особи, що спрямовують свої або позикові кошти в інновації);

3) інституційні (портфельні) інвестори (акумулюють власні або залучені кошти для управління і вкладення їх у цінні папери або інші фінансові інструменти). До них належать інвестиційні, венчурні, страхові та пенсійні фонди. Інституційні інвестори активно беруть участь в управлінні інвестиціями. Наприклад, венчурні інвестиції мають ризиковий характер, тому, як правило, фінансовий контроль над реалізацією інноваційних проектів починається зі стартової фази і до отримання остаточного результату. Але в органи управління компанії-інноватора інвестор, як правило, не входить.

4) стратегічні інвестори (великі державні підприємства або приватні компанії, холдинги, фінансово-промислові групи, які прагнуть значно розширити сфери своєї

діяльності). Як правило, стратегічний інвестор намагається здобути повний контроль над структурами, що входять до сфери його інтересів.

Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності є: кошти державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України.

Одним зі способів залучення інвестицій є гранти – специфічна форма цільового інвестування, яка має інноваційну й переважно соціальну спрямованість і здійснюється вітчизняними та зарубіжними, державними або приватними організаціями різних форм власності для забезпечення соціального або інституціонального розвитку. Гранти як форма інвестування набувають усе більшої популярності серед різноманітних організацій в Україні. Тим часом в інших країнах гранти є основним джерелом фінансування більшості неприбуткових організацій, додатковим фінансовим джерелом фінансування бюджетних організацій та окремих приватних підприємств. Зарубіжні та вітчизняні благодійні організації, орієнтовані на надання допомоги в реалізації соціально важливих проектів (іноді їх називають організації-донори, або організації-спонсори), можуть фінансуватися як із державних, так і з приватних джерел. Передусім вони надають допомогу або фінансують проекти, які відповідають їх програмній орієнтації. Незважаючи на те, що розміри фінансування бувають невеликими, цільові гранти все ж дають можливість реципієнтам грантів реалізувати проекти, що мають, як правило, інноваційний характер. Найбільш популярні в Україні такі організації-донори: Фонд «Східна Європа» (мережа Фонду «Євразія»); Міжнародний фонд «Відродження» (мережа фондаций Дж.Сороса); Представництво Європейської комісії у Києві – Програма TACIS; Інформаційний центр суспільного співробітництва в Євразії (ISAR); Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН); Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» (DESPRO).

Особливістю національної економіки є те, що в переважній більшості галузей промисловості виробляється продукції набагато більше, ніж споживається в країні, спостерігається велика залежність від кон'юнктури світового ринку. Частка же високотехнологічної продукції, яка менше залежить від впливу коливань попиту на ринку, у загальному експорті України не перевищує 6 % та має тенденцію до скорочення (у 2010 році її частка в експорті становила 5,5 %, а в 2014 році – близько 4 %). Зростання експорту наукоємної продукції можна досягти лише за рахунок виваженої інноваційної політики, у якій одне з основних місць посідають фінансові інструменти стимулювання впровадження інновацій в промисловості прискореними темпами. Для реалізації цієї політики в інноваційній сфері прийнято 80 законів, понад 600 підзаконних актів Кабінету Міністрів та 1000 нормативних актів міністерств і відомств; створено окремі суб'єкти інфраструктури інноваційного розвитку. В Україні сьогодні функціонує 16 технопарків, 20 інноваційних центрів, 24 інноваційних бізнес-інкубатори, 14 центрів комерціалізації інтелектуальної власності, 15 центрів науково-технічної та економічної інформації, 15 небанківських фінансово-кредитних установ, 21 науково-впроваджувальне підприємство. Для виконання інноваційних проектів щорічно було задіяно від 12 до 20 тис. робочих місць, додатково створено 3559 місць. Технологічні парки займали істотну частку у випуску інноваційної продукції промисловості (у 2008–2014 роках вона становила майже 10 %) тоді, як цю продукцію виробляли 60 підприємств – учасників технопарків. Водночас інноваційну продукцію в промисловості реалізовували понад 1000 підприємств.

З метою розвитку академічного підприємництва в Україні необхідно здійснити наступні кроки:

- об'єднати всі наявні ресурси (людські, організаційні, фінансові) існуючих наукових парків та департаментів із питань розвитку та підтримки підприємництва, що дозволить зробити систему підтримки академічного підприємництва більш ефективною;

- сформувати чітке бачення, визначити амбітну місію та створити бренд, які здатні актуалізувати існуючі зобов'язання та очікування, а також допомогти в ідентифікації феномену академічного підприємництва;

- залучити міжнародних партнерів, які відомі своїми успіхами у створенні дієвої екосистеми академічного підприємництва;

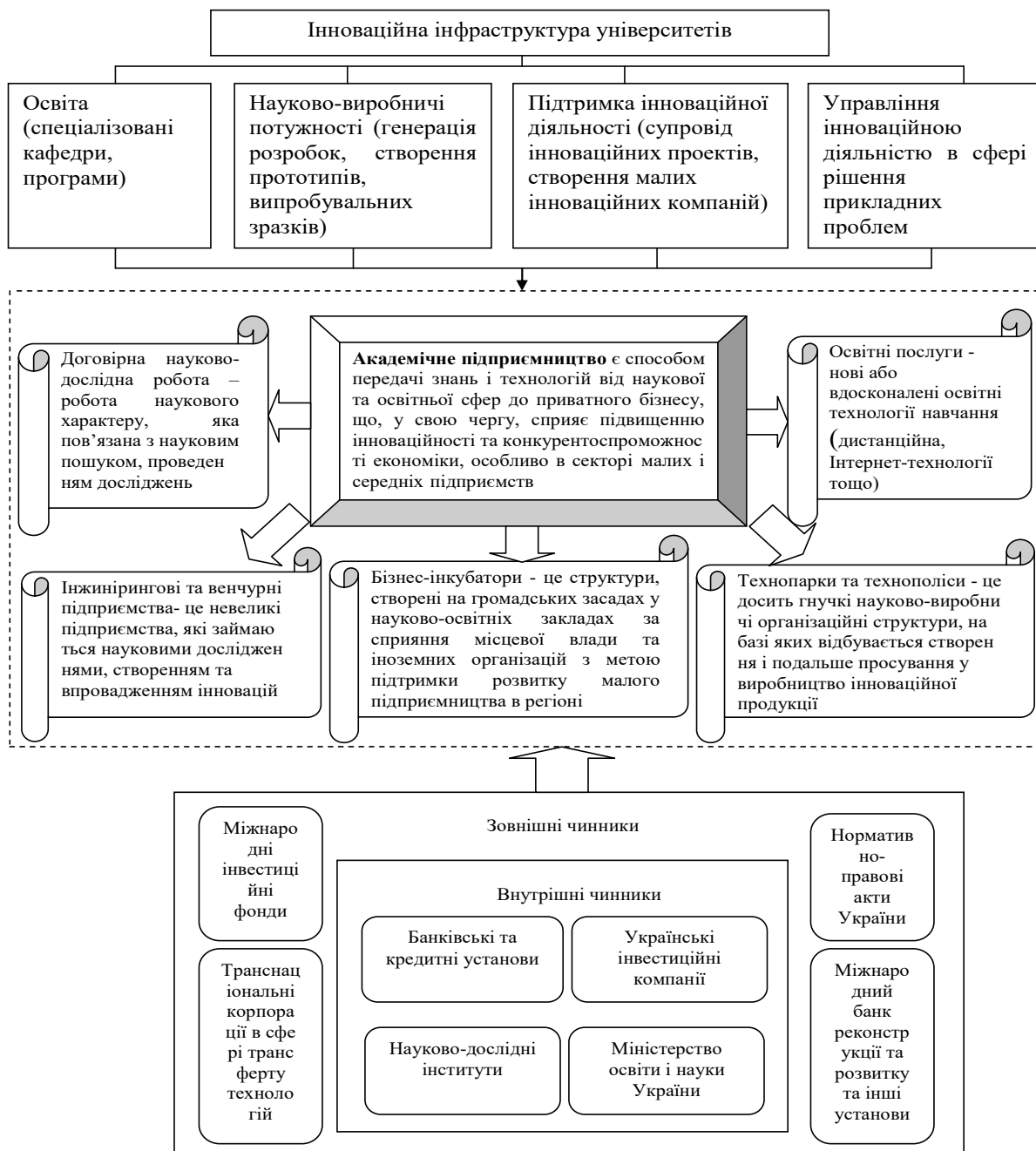

Рис.1 – Механізм формування академічного підприємництва в процесі розвитку інноваційної економіки України

- створити «взірцеві» успішні спін-оф проєкти (дочірні організації, створені працівниками або випускниками університету, в основі яких є технології, права на них

належать університету). Декілька історій успіху сприятимуть розвитку підприємницької культури в науковій та освітній сферах;

- навчання підприємницьким навичкам повинно стати одним із пріоритетів для українських університетів;

- «розблокування» наукових знань установами, які не здатні забезпечити практичне використання наявних у них патентів.

Усі ці кроки можуть стимулювати розвиток академічного підприємництва.

Висновки. Академічне підприємництво сприяє розвитку підприємств, підвищенню інноваційності країни та формуванню її конкурентних переваг. Значну роль у національному розвитку академічного підприємництва відіграє держава, яка формує законодавчу базу, регламентує процес формування наукомістких технологій та їхню комерціалізацію. Для підвищення ефективності комерціалізації результатів науково-дослідної роботи в Україні необхідною є державна законодавча підтримка патентно-ліцензійної діяльності та трансферу технологій вітчизняних ВНЗ і науково-дослідницьких інститутів (установ), створення спеціалізованих загальноукраїнських і галузевих організацій із трансферу технологій, посилення мотивації науково-педагогічного персоналу до розробки інноваційних технологій, здійснення винаходів, патентування і ліцензування важливих для народного господарства результатів науково-дослідної роботи.

Таким чином, активізація зусиль у галузі академічного підприємництва позитивно впливатиме на розвиток країни, що виявляється в такому: зростанні кількості робочих місць та зайнятості населення; розвитку регіональної інфраструктури; підвищенні рівня життя населення; зменшенні витрат державного бюджету, пов'язаних із безробіттям; збільшенні надходжень до державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Значення академічного підприємництва у розвитку малого бізнесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Nabi G. From student to entrepreneur: towards a model of graduate entrep-reneurial career-making / G. Nabi / Journal of Education and Work. – 2010. – vol. 3. – P. 22–38.
3. Филаткина И.Д. Правовая регламентация труда персонала в Индии / И.Д. Филаткина, М.Д. Филаткина, К.Г. Кречетников / Известия ДВФУ. Экономика и управление. – 2015. – № 3. – С. 97-105.
4. Sikula A.F. The professor as an artist, a scientist, and an entrepreneur / A.F. Sikula / The Teacher Educator. – 2010. – vol. 3. – P. 23-44.
5. Wood M.S. A process model of academic entrepreneurship / M.S. Wood / Business Horizons. – 2011. – no.54. – P. 153–161.
6. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер / М.: 1982.
7. Миролюбова Т.В. Зарубежный опыт развития инновационной инфраструктуры университетов в региональных инновационных системах / Т.В. Миролюбова, П.А. Суханова / Фундаментальные исследования. – 2013. – № 1. – С. 215-220.
8. Механізми формування регіональних пріоритетів розвитку. [Електронний ресурс] – К.: НІСД, 2013. – 88 с. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.
9. Ілляшенко С. М. Теоретико-методичні засади товарної політики підприємства / С. М. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 13-26.
10. Державне агентство України з питань науки, інновацій та інформатизації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dknii.gov.ua>.
11. Технополисы [Електронний ресурс] // Инновации Инвестиции – Режим доступу: <http://innovacii-investicii.ru>.
12. Академічний бізнес-інкубатор: організаційно-методичне забезпечення впровадження інновацій: практ. посіб. / за заг. і наук. ред. С. М. Серьогіна. – Дніпропетровськ: Принта. – 2013. – 120 с.
13. Чухрай Н. І. Академічне підприємництво за кордоном і в Україні / Н. І. Чухрай // Львів. політехніка. – 2011. – № 714. – С. 448-458.

References:

1. Value academic entrepreneurship at development small business. [Elektronnyy resurs]. - Access mode: <http://www.nbuv.gov.ua>.

2. Nabi G. *From student to entrepreneur: towards a model of graduate entrepreneurial career-making* / G. Nabi / *Journal of Education and Work*. – 2010. – vol. 3. – P. 22–38.
3. Filatkina I.D. *Legal regulation of labor of personnel in India* / I.D. Filatkina, M.D. Filatkina, K.G. Krechetnikov / *News of the FEFU. Economics and Management*. -2015. - No. 3. - P. 97-105.
4. Sikula A.F. *The professor as an artist, a scientist, and an entrepreneur* / A.F. Sikula / *The Teacher Educator*. – 2010. – vol. 3. – P. 23-44.
5. Wood M.S. *A process model of academic entrepreneurship* / M.S. Wood / *Business Horizons*. – 2011. – no.54. – P. 153–161.
6. Schumpeter J. *The theory of economic development* / J. Schumpeter / M.: 1982.
7. Mirolyubova T.V. *Foreign experience of development of innovative infrastructure of universities in regional innovation systems* / T.B. Mirolyubova, P.A. Sukhanov / *Fundamental research*. - 2013. - No. 1. - С. 215-220.
8. *The mechanisms of formation of regional development priorities. [Elektronnyy resurs]* - K.: НІСД, 2013. - 88 с. - Access mode: [http: www.niss.gov.ua](http://www.niss.gov.ua).
9. Ilyashenko S.M. *Theoretical and methodological principles of commercial enterprise policy* / S.M. Ilyashenko // *Marketing and management innovations*. - 2011. - No. 2. - P. 13-26.
10. *The State Agency of Ukraine for science, innovations and information [Elektronnyy resurs]*. - Access mode: [http: www.dknii.gov.ua](http://www.dknii.gov.ua).
11. *Technopolis [Elektronnyy resurs]* // *Innovations Investments* - Access mode: [http: innovacii-investicii.ru](http://innovacii-investicii.ru).
12. *Academic Business Incubator: Organizational and methodical support in the field: Innovation. For zag. I Sciences*. Ed. S. M. Seryogin. - Dnipropetrovsk: Print. - 2013. - 120 s.
13. Chukhrai N. I. *Academic entrepreneurship abroad in Ukraine* / N. I. Chukhrai // *Lviv. Politechnica*. - 2011. - No. 714. - P. 448-458.

Keywords: *academic entrepreneurship; industrial park; technopolis; business incubator; innovative economy; investment activity; venture enterprises; research institutes.*

Ключові слова: *академічне підприємництво; технопарк; технополіс; бізнес-інкубатор; інноваційна економіка; інвестиційна діяльність; венчурні підприємства; науково-дослідні інститути.*

Ключевые слова: *академическое предпринимательство; технопарк; технополис; бизнес-инкубатор; инновационная экономика; инвестиционная деятельность; венчурные предприятия; научно-исследовательские институты.*